

## The Torah is Not in Chronological Sequence

**1. ספרי במדבר פסקא טד**  
(טד) וידבר ה' אל משה במדבר סיני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים בחודש הראשון לאמר, בגנות ישראל הכתוב מדבר שהיה להם אחד עשר חודש שהיו חונים לפני הר סיני וללמדך שאין מוקדם ומאוחר בתורה שבתחלת הספר הוא אומר וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחודש השני וכאן הוא אומר בחודש הראשון ללמדך שאין מוקדם ומאוחר בתורה

**2. רמב"ן במדבר ט:א**  
בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים בחדש הראשון - מכאן אמרו חכמים אין מוקדם ומאוחר בתורה. וטעם האיחור הזה היה, כי כאשר בא הספר הזה הרביעי להזכיר המצות שנצטוו ישראל במדבר סיני לשעתם, רצה להשלים ענין אהל מועד ותקונו כל ימי המדבר, והזכיר תחלה הדגלים ומקום האהל ומעמד משרתיו ותקון המשמרות למשאו לכל עבודת האהל, והזכיר קרבנות הנשיאים שהביאו העגלות אשר ישאו אותו בהן כל עת היותם במדבר, והשלים קרבנותם בחנכת המזבח... ואחר כך שב להזכיר אזהרה שהזהיר אותם שלא ישכחו מצות הפסח.

**3. אבן עזרא בראשית שיטה אחרת - י:כה**  
כי בימיו נפלה הארץ. על דרך הפשט היה נראה כי אז נולד, כדרך אי כבוד (ש"א ד, כא). ואם אמרנו שבסוף ימיו היתה הפלגה, ועבר אביו יקרא שמו כן בדרך נבואה... והכלל כי אין ראיה מהסמוכים, ויתכן שפרשת ויהי כל הארץ שפה אחת (ברא' יא א) מאוחרת.

**4. סדר עולם רבה פרק יב**  
ואחריו עתניאל בן קנז ארבעים שנה, צא מהן שני שעבוד של כושן רשעתים שמנה שנים, בימי כושן רשעתים, היה פסלו של מיכה, שנאמר ויקימו להם בני דן את הפסל וגו' (שופטים יח ל), ובימיו היתה פילגש בגבעה, ויקם וילך ויבא עד נכח וגו', ויאמר אליו אדניו וגו' (שם /שופטים/ יט), ואחריו אהוד בן גרא שמנים שנה

**5. רש"י ישעיהו א:א**  
אשר חזה על יהודה וירושלים - והלא על כמה אומות נתנבא משא בבל משא מואב הא למדת שאין זה תחלת הספר ולא נקרא הספר על שם החזון הזה וכן שנינו בברייתא דמכילתא, בשנת מות המלך עוזיהו תחלת הספר אלא שאין מוקדם ומאוחר בסדר והדברים מוכיחים שהרי ביום הרעש יום שנצטרע עוזיהו נאמר ואשמע את קול ה' אומר את מי אשלח ומי ילך לנו (לקמן /ישעיהו/ ו) ואמר הנני שלחני למדנו שהוא תחלת שליחותו ונבואה זו נאמרה אח"כ ועל זו לבדה נאמר אשר חזה על יהודה וירושלים כשם שאמר על משא כל אומה ואומה משא אומה פלוני אף כאן כתב חזון זה חזה על יהודה וירושלים

**5-א. ר' אליעזר מבלגנצי, שם:** בשנת מות המלך עזיה - לאחר מותו הוא, על כרחנו... וכל הנבואות שלמעלה נאמרו בימי הרעש שהיה ביבמי עזיהו ופסק; ועכשיו שמת עזיה, התחיל עוד לשלחו להוכיחם.

**6. רש"י בראשית ד א**  
והאדם ידע - כבר קודם הענין של מעלה, קודם שחטא ונטרד מגן עדן, וכן ההריון והלידה, שאם כתב וידע אדם נשמע שלאחר שנטרד היו לו בנים

**6-א. מ"ד קסוטו, מאדם עד נת, עמ' 11, 132**  
והארץ היתה - כשמקדים כתוב את הנושא לנשוא, כמו כאן, כוונתו להבליט את הנושאים והתחיל ענין חדש שייך לו... והרי כאילו יגיד הכתוב: ואשר לאותו הנושא, דעו שכך היה, או שכך עשה, או שכך קרה...  
והאדם ידע - בסוף הפרשה הקודמת משך הכתוב את תשומת לבנו אל הכרובים ואל להט החרב המתהפכת החוסמים את דרך עץ החיים, וכאילו השכיחנו לפי שעה את האדם. עכשיו חוזר הוא אל האדם: **והאדם**, מצדו הוא, מה אירע לו? זה אירע לו, שהוא ידע את חוה אשתו. והיא ילדה וכו' וכו'.

## 7. אבן עזרא בראשית לח:א

ויהי בעת ההוא – אין זה העת כאשר נמכר יוסף, רק קודם המכרו. וכמוהו... בעת ההיא הבדיל ד' את שבט הלוי (דברים י, ז - ח), ושבט הלוי נבחר בשנה השנית... ולמה הזכיר הכתוב זאת הפרשה במקום הזה? והיה ראוי להיות אחר והמדנים מכרו אותו פרשת ויוסף הורד מצרימה, להפריש בין מעשה יוסף בדבר אשת אדוניו, למעשה אחיו. והוצרכתי לפי' הזה, בעבור שאין מיום שנמכר יוסף עד יום רדת אבותינו במצרים רק כ"ב שנה. והנה נולד אונן שהוא שני לבני יהודה, וגדל עד שהיה לו זרע, וזה לא ימצא פחות מ"ב שנה, ועוד וירבו הימים, גם הרתה תמר והולידה פרץ והוא בא אל מצרים ויש לו שני בנים.

## 8. רמב"ן שמות יח:א

כבר נחלקו רבותינו (מכילתא כאן), (זבחים קטז א)... יש מהם אומרים כי קודם מתן תורה בא יתרו כסדר הפרשיות ויש מהן שאמרו שאחר מתן תורה בא. וזה ודאי יסתייע מן הכתוב (ה) שאמר... אל המדבר אשר הוא חונה שם הר האלהים הנה אמר שבא אליו בחנותו לפני הר סיני שחננו שם שנה אחת, וזה טעם אשר הוא חונה שם. ועוד, שאמר והודעתי את חוקי האלהים ואת תורותיו (טז), שהם הנתונים לו בהר סיני. ועוד, כי כאן (כז) אמר וישלח משה את חותנו וילך לו אל ארצו, והיה זה בשנה השניה בנסעם מהר סיני, כמו שאמר בפרשת בהעלותך (במדבר י כט) ויאמר משה לחובב בן רעואל המדיני חותן משה נוסעים אנחנו, ושם כתוב ויאמר אליו לא אלך כי אם אל ארצי ואל מולדתי אלך, והיא ההליכה הכתובה בכאן וילך לו אל ארצו...

ועם כל זה אני שואל, על הדעת הזו כשאמר הכתוב וישמע יתרו... כי הוציא ה' את ישראל ממצרים, ולמה לא אמר ששמע מה שעשה למשה ולישראל במתן התורה שהוא מהנפלאות הגדולות שנעשו להם... וכשאמר ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים... למה לא ספר לו מעמד הר סיני...

והקרוב אלי לתפוש סדר התורה שבא קודם מתן תורה בהיותם ברפידים... והנה יהיה פירוש הכתוב ויבא יתרו חותן משה ובניו ואשתו אל משה אל המדבר אשר הוא חונה שם ויבא אל הר האלהים, כי אל ההר בא ושם עמד, והוא כמו שאמר ויבא אל הר האלהים חורבה, וכן יפגשו בהר האלהים (לעיל ד כז)... וכן נראה לי שאמר כאן (ב כז) וישלח משה את חותנו וילך לו אל ארצו, שהיה זה בשנה הראשונה, והלך לו אל ארצו וחזר אליו...

## 9. אבן עזרא בראשית א:ט

ויאמר – כפי דעתי שזו הפרשה דבקה עם אשר עליה, כי הרקיע לא נעשה עד אשר יבשה הארץ. והעד, ביום עשות ד' אלהים ארץ ושמים (ברא' ב, ד). והנה ביום אחד נעשו. והראות דבר נסתר והקוות מפוזר איננה בריאה, וכן טעמו, וכבר אמר אלהים יקוו המים. ויש כמוהו בתורה למאות. והנה בפ' בראשית אתן לך עדים שנים. האחד וישם שם את האדם אשר יצר (ברא' ב, ח), ואחרי כן ויצמח ד' אלהים (שם שם, ט), וקודם האדם הצמיחם. והעד השני, שצוה אדם שלא יאכל מעץ הדעת, ואחריו כתיב ויצר ד' אלהים מן האדמה (שם שם, יט). רק פירושו וכבר יצר. ועל זה הפירוש יהיה וירא אלהים כי טוב, דבק עם בריאת יום שני. ותדשא הארץ תחלת יום שלישי.

## 10. אבן עזרא בראשית כט:יב

ויגד יעקב לרחל – מאוחר, וטעמו וכבר הגיד יעקב לרחל, ואחר כן וישק. ורבים כמוהו:

10-א. רד"ק שם: וישק – כיון שראתה שעשה כל זה בעבורה קבלה נשיקתו  
10-ב. ספורנו שם: כי אחי אביה הוא – להודיע שלא חטא במוסר כשנשק אותה

## 11. רמב"ן במדבר טז:א

ואמר רבי אברהם כי זה הדבר (= פרשת קרח) היה במדבר סיני כאשר נחלפו הבכורים ונבדלו הלויים, כי חשבו ישראל שאדוניו משה עשה זה מדעתו לתת גדולה לאחיו, גם לבני קהת שהם קרובים אליו ולכל בני לוי שהם ממשפחתו, והלויים קשרו עליו בעבור היותם נתונים לאהרן ולבניו, וקשר דתן ואבירם בעבור שהסיר הבכורה מראובן אביהם, גם קרח בכור היה. וזה מדעתו של רבי אברהם שהוא אומר במקומות רבים אין מוקדם ומאוחר בתורה לרצונו. וכבר כתבתי (לעיל ט א) כי על דעתי כל התורה כסדר זולתי במקום אשר יפרש הכתוב ההקדמה והאחור, וגם שם לצורך ענין ולטעם נכון, אבל היה הדבר הזה במדבר פארן בקדש ברנע אחר מעשה המרגלים: והנכון בדרש, שכעס קרח על נשיאות אלצפן כמאמר רבותינו (תנחומא קרח א), וקנא גם באהרן כמו שנאמר ובקשתם גם כהונה (י). ונמשכו דתן ואבירם עמו, ולא על הבכורה, כי יעקב אביהם הוא אשר נטלה מראובן ונתנה ליוסף, אבל גם הם אמרו טענתם, להמיתנו במדבר (יג), ולא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו (יד). והנה ישראל

בהיותם במדבר סיני לא אירע להם שום רעה, כי גם בדבר העגל שהיה החטא גדול ומפורסם היו המתים מועטים, ונצלו בתפלתו של משה שהתנפל עליהם ארבעים יום וארבעים לילה. והנה היו אוהבים אותו כנפשם ושומעים אליו, ואלו היה אדם מורד על משה בזמן ההוא היה העם סוקלים אותו, ולכן סבל קרח גדולת אהרן וסבלו הבכורים מעלת הלויים וכל מעשיו של משה. אבל בבואם אל מדבר פארן ונשרפו באש תבערה ומתו בקברות התאוה רבים, וכאשר חטאו במרגלים לא התפלל משה עליהם ולא בטלה הגזרה מהם, ומתו נשיאי כל השבטים במגפה לפני ה', ונגזר על כל העם שיתמו במדבר ושם ימותו, אז היתה נפש כל העם מרה והיו אומרים בלבם כי יבואו להם בדברי משה תקלות, ואז מצא קרח מקום לחלוק על מעשיו וחשב כי ישמעו אליו העם.

### 12. רמב"ן ויקרא טז:

טעם אחרי מות שני בני אהרן - כי מיד כאשר מתו בניו הזהיר את אהרן מן היין ומן השכר שלא ימות (לעיל י, ח-ט), ואמר עוד למשה שיזהיר אותו שלא ימות בקרבתו לפני ה'... ועל דעתי, כל התורה כסדר, שכל המקומות אשר בהם יאחר המוקדם יפרש בו כגון וידבר ה' אל משה בהר סיני (להלן כה א) בספר הזה... ולכן אמר בכאן "אחרי מות", להודיע כי היה זה אחרי מותם מיד. ועל דברי רבותינו (תו"כ פרשה א ג) שאמרו, שלא תמות כדרך שמת פלוני, זה זרזו יותר מן הראשון, יהיה טעם הכתוב שאמר השם למשה בלשון הזה, אחרי שמתו שני בני אהרן בקרבתם לפני ה' אמור אליו שלא יבא בכל עת אל הקדש ולא ימות:

### 13. רמב"ן שמות כד:

ואל משה אמר וגו' - פרשה זו קודם עשרת הדברות בארבעה בסיון נאמרה לו, לשון רש"י. ויאמר ה' אל משה עלה אלי ההרה והיה שם, לאחר מתן תורה נאמר לו כן. גם אלו דבריו ז"ל. ואין הפרשיות באות כסדרן ולא כמשמען כלל. ועוד כתיב (להלן ג) ויבא משה ויספר לעם את כל דברי ה' ואת כל המשפטים, שהם המשפטים האלה הכתובים למעלה, שאמר בהם (לעיל כא א) ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, כי איננו נכון שיהיה על המשפטים שנצטוו בני נח ושנאמרו להם במרה שכבר שמעו וידעו אותם. ולא יאמר "ויספר" אלא בחדשות אשר יגיד:

וכבר היטיב לראות ר"א שפירש הענין כסדרו, ואמר כי עד הנה (מלעיל כ כב עד כג לג) ספר הברית. והנה הפרשיות כלן באות כהוגן, כי אחר מתן תורה מיד בו ביום אמר השם אל משה כה תאמר אל בני ישראל אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם (לעיל כ כד), והתחיל לחזור ולהזהיר על ע"ז לא תעשון אתי (שם כ כג), וצוה אותו ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, וכל המצוות הבאות אחרי כן, והשלים באזהרת הע"ז שימצאו בארץ ובעובדיה (לעיל כג לב לג) ואמר לו אחרי צוותך זה להם, עלה אל ה' אתה ואהרן... ואז כתבם משה (ד)... וראיתי במכילתא (לעיל יט י) שנחלקו בדבר, יש שאמרו שהיה קודם מתן תורה בחמישי... ורבי יוסי בר' יהודה אמר בו ביום נעשו כל המעשים, כלומר בו ביום לאחר מתן תורה... ולזה שומעין שאמר כהלכה:

### 14. רמב"ן בראשית יב:

מארצך וממולדתך - כתב רש"י והלא כבר יצא משם עם אביו ובא עד חרן, אלא כך אמר לו הקב"ה, התרחק עוד מבית אביך. ורבי אברהם פירש וכבר אמר השם אל אברם לך מארצך, כי הדבור הזה היה בעודנו באור כשדים, ושם צוה לעזוב ארצו ומולדתו ובית אביו אשר שם. ואיננו נכון, כי אם היה כן היה אברם עיקר הנסיעה מבית אביו במצות האלהים, ותרם אביו ברצון נפשו הלך עמו, והכתוב אמר (לעיל יא לא) ויקח תרח את אברם בנו... ועוד כי הכתוב שאמר (יהושע כד ג) ואקח את אביכם את אברם מעבר הנהר ואולך אותו בכל ארץ כנען, היה ראוי שיאמר "ואקח את אביכם את אברם מאור כשדים ואולך אותו בכל ארץ כנען", כי משם לוקח ושם נצטוה בזה:

ועוד יקשה עליהם, כי אברהם בצוותו את אליעזר לקחת אשה לבנו אמר לו כי אל ארצי ואל מולדתי תלך (להלן כד ד), והוא הלך אל ארם נהרים אל עיר נחור (שם כד י), אם כן היא ארצו ומולדתו... אבל העיקר כבר ידעת אותו ממה שכתבנו בסדר שלפני זה (יא כח), כי חרן היא ארצו, ושם מולדתו, והיא ארץ אבותיו מעולם, ושם נצטוה לעזוב אותם. וכך אמרו בבראשית רבה (לט ח) לך לך, אחת מארם נהרים ואחת מארם נחור:

## 15. סדר עולם פרק א

אברהם אבינו היה בשעה שדיבר עמו הקב"ה בין הבתרים בן ע' שנה, שנאמר ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה וגו'. לאחר שנדבר עמו ירד לחרן ועשה שם חמש שנים שנאמר ואברהם בן חמש ושבעים שנה בצאתו מחרן.

**15-א. חזקוני, בראשית טז –** ... מיד אחר הדברים האלה שהרג את המלכים האלה היה דבר ה' אל אברהם במחזה לאמר וגו', אלא אין מוקדם ומאוחר בתורה ונסמכה פרשת ברית בין הבתרים כאן כדי לחבר את הפרשיות שנתבשר אברהם בזרע...

**15-ב. אבן עזרא שמות יב:מ –** והוצרכו המפרשים לומר, כי נבואת אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים (ברא' טו, ז) איננה דבקה עם הפרשה הנזכרת, אבל אחר זה נאמרה, ואין צורך לכל זה. רק חשבון ד' מאות שנה הוא מיום שנולד יצחק. ואלה השלשים שנה הנוספים, מספרם מיום שיצא אברהם מארץ מולדתו מאור כשדים...

## 16. רש"י שמות לא:יח

ויתן אל משה וגו' - אין מוקדם ומאוחר בתורה. מעשה העגל קודם לצווי מלאכת המשכן ימים רבים היה...

### 16-א. שמות רבה פרשה נא

הקב"ה חיבב את ישראל והביאם לפני הר סיני ונתן להם את התורה וקראן ממלכת כהנים, שנאמר (שמות יט) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, אחר ארבעים יום חטאו, אותה שעה אמרו העובדי כוכבים אינו מתרצה להם עוד, שנאמר (איכה ד) אמרו בגוים לא יוסיפו לגור, כיון שהלך משה לבקש רחמים עליהם מיד סלח להם הקב"ה שנאמר (במדבר יד) ויאמר ה' סלחתי כדברך, אמר משה רבון העולם הריני מפויס שמחלת לישראל, אלא הודיע לעיני כל האומות שאין בלבך עליהם, א"ל הקב"ה חייך הריני משרה שכינתי בתוכם שנאמר (שמות כה) ועשו לי מקדש ומכירין שמחלתי להם לכך נאמר משכן העדות שעדות היא לישראל שמחל להם הקב"ה.

### 16-ב. במדבר רבה פרשה יא

אלה פקודי בני ישראל לבית אבותם וגו', בעשרה מקומות נמנו ישראל אחד בירידתן למצרים... ואחד בעלייתן ואחד אחר מעשה העגל: 'כי תשא את ראש בני ישראל וגו'.

### 16-ג. פסיקתא דרב כהנא פרשת כי תשא

ורבנין פתרון קרייה באומות העולם. רבים (תהלים ג:ג), אילו אומות העולם... אומרים לנפשי (שם), אומרים לישר', אומה ששמעה מפי אלהיה בהר סיני לא יהיה לך אלהים אחרים על פני (שמות כ: ב), ולסוף ארבעים יום אמרה לעגל אלה אלהיך ישראל (שם / שמות / לב: ד), יש לה תשועה, אין ישועתה לו באלהים סלה (תהלים שם). אמרו ישראל... כבודי (שם), שהשריתיה שכינתך בתוכי... ומרים ראשי (תהלים שם / ג'), תחת שהיינו חייבים לך הרמת ראש נתת לנו תלוי ראש על ידי משה ואמרת כי תשא את ראש בני ישראל.

### 16-ד. רמב"ן שמות כה:ב

כאשר דבר השם עם ישראל פנים בפנים עשרת הדברות... והנה הם קדושים ראויים שיהיה בהם מקדש להשרות שכינתו ביניהם. ולכן צוה תחלה על דבר המשכן שיהיה לו בית בתוכם מקודש לשמו... וסוד המשכן הוא, שיהיה הכבוד אשר שכן על הר סיני שוכן עליו בנסתר...

## 17. רמב"ן ויקרא ח:ב

קח את אהרן - פרשה זו נאמרה שבעת ימים קודם הקמת המשכן, שאין מוקדם ומאוחר בתורה, לשון רש"י. ולמה נהפוך דברי אלהים חיים... אבל הנכון שנאמר, כי נצטוה בהקמת המשכן בכ"ג באדר, והקים אותו, וכאשר עמד המשכן על מעמדו מיד קרא לו הש"י שהוא יושב הכרובים, וצוה אותו על מעשה הקרבנות כל הפרשיות האלה שמתחילת ויקרא עד כאן, כי רצה ללמדו מעשה כל הקרבנות ומשפטיהם קודם שיקריב מהם כלל, כי יש בקרבנות המלואים חטאת ועולה ושלמים ולא יודעו כל דיניהם רק מן הפרשיות האלה שהקדים לו...

ועל דרך הישר, נצטוה משה במלאכת המשכן קודם למעשה העגל, וכשנתרצה לו הקב"ה והבטיחו שישרה שכינתו בתוכם ידע מעצמו שמצות המשכן במקומה עומדת, וצוה לישראל עליה כמו שפירשתי בפרשת ויקהל (שם לה א). ואחרי שהשלימו המלאכה נאמר לו פרשת ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד (שם מ ב), ושם נאמר לו והקרבת את אהרן ואת בניו וגו' (שם פסוק יב), והנה ידע שגם אהרן ובניו במעלתם ובחיבתם לפני המקום, ועכשיו חזר וזרזו ביום ראשון של מלואים ובשעת מעשה:

והנה כל הפרשיות כסדרן, אלא שהקדים ויכס הענן את אהל מועד (שם, לד), שהוא ביום שמיני למלואים כדעת רבותינו, לסדר כל ענין הקמת המשכן, כי כן דרך הכתובים בכל מקום להשלים ענין אשר התחיל בו: